

ТЕСТ ЗА ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ

ОТГОВОРИТЕ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ 1. ДО 33. ВКЛ. ОТБЕЛЯЗВАЙТЕ В ЛИСТА ЗА ОТГОВОРИ!

1. В кой ред всички думи са написани правилно?

- А) перодръжка, перошина, пъстрота, първенющина
- Б) преоритет, преориентация, преусмисля, пречиня
- В) файлове, идеите, имейли, коктейли,
- Г) умесност, съпричастност, коректност, мощност,

2. В кой ред НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Недопускам да е бил толкова нетактичен.
- Б) Недопустимо е да бъдеш толкова не сериозен.
- В) Не достатъкът на парите е техният не достиг.
- Г) Не допускам да се е случило нещо интересно.

3. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- А) В Лас Вегас може да видите масивни копия на Айфеловата кула и Статуята на свободата.
- Б) Разположена в центъра на Балканския полуостров, България винаги е била естествен кръстопът между Изтока и Запада.
- В) Мълчанието е характерно за някои монашески ордени през Средновековието.
- Г) Институтът за български език към Българската Академия на Науките е основният център за изследване и описание на съвременното състояние на българския език.

4. В кой ред НЯМА допусната правописна грешка?

- А) Ръцете не кръстосвай пред бедите, по-лют ли е врагът - по мъж бъди !
- Б) Рапът може да се създаде с или без ритамен съпровод.
- В) Затова, за което не може да се говори, трябва да се мълчи.
- Г) На красиви жени най –приляга сдържаността.

5. Посочете реда с верните глаголни форми за празните места в изречението.

Надали ..... за конкурса , ако не ..... обявата във вестника.

- А) щяхме да разбереме, бяхме видели
- Б) щяхме да разберем, бяхме видели
- В) щехме да разбереме, бяхме видяли
- Г) щехме да разбереме, бехме видели

6. В коя от подчертаните думи е допусната грешка при членуването на имената?

Волейболиста (А) Пламен Константинов е „Мъж на годината“. Гибона (Б) беше предпочетен от читателите на сайта www.manoftheyear.bg пред футболиста (В) Димитър Бербатов и режисьора (Г) Явор Гърдев.

7. В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- А) Урокът беше за личните и възвратните местоимения.
- Б) Демократът Барак Обама е 44-ят държавен глава на САЩ.
- В) Днес Българи е последното нестинарско селище у нас.
- Г) Дворът беше ограден с каменна зид.

8. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Госпожице, виждала ли сте някъде толкова красиви цветя?
- Б) Ароматът на хилядите горски и полски цветя я упойвали.
- В) У всекиго има съвест, ала блазе на този, на когото е чиста.
- Г) Някому всичко върви леко, на другиму е писано да страда

9. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) Рицарските закони, на които се подчинявам, не позволяват да нанесе обида на, когото и да било.
- Б) Никой не знаеше дали тази рана е получена от сабя при дуел, или при падане от коня.
- В) Данко гледаше ония, за които бе поел тоя труден път, и видя, че те са като зверове.
- Г) Ана-Неда, дъщеря на сръбския крал Стефан Милутин, е била българска царица (1323-1324).

10. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) В ума ми нахлуха хиляди приятни спомени от оная невинна и блажена възраст, в която толкоз малко ни е било нужно за да бъдем щастливи.
- Б) Ще гледам да седна, за да можеш да ме видиш веднага щом открехнеш вратата на залата, където ще е балът.
- В) Ту изпадаше в откровения, за каквито никой не го питаше, ту отминаваше най-невинни въпроси.
- Г) Друг въпрос е, че аз съм от тези хора които вярват, че за да имаш малко късмет е нужен много труд.

11. При коя двойка отношението между думите е различно от отношението между думите в другите двойки?

- А) слава - прослава
- Б) мисъл - промисъл
- В) рок - пророк
- Г) бяг - пробег

12. В кой ред подчертаните думи са антоними?

- А) Като камък безценен отмервай словата: те са ценни, когато по-рядко се срещат.
- Б) Празната торба е по-тежка от пълната.
- В) Който завижда, не вижда.
- Г) По дрехите посрещат, по ума изпращат.

13. В кой ред думата класна има значение, различно от това в останалите редове?

- А) Националите гласят класна контрола за февруари.
- Б) Национално знаме във всяка класна стая иска кметът на Пловдив.
- В) Няма жена, чието око да не се гали от гледката на млад мъж в класна риза.
- Г) Хубавата блондинка има всички качества на класна жена.

14. В кой ред фразеологичните словосъчетания са синоними?

- А) чукам на дърво – удрям на камък
- Б) играят й очите – играе си с огъня
- В) вдигам си акциите – вдигам си адреналина
- Г) правя мили очи – въртя се на пета

15. Коя от изброените творби НЕ е написана в проза?

- А) „Градушка”
- Б) „Шибил”
- В) „Албена”
- Г) „ Серафим”

16. Кой от посочените творци е определян като „жрецът воин” на модерната българска литература?

- А) Гео Милев
- Б) Иван Вазов
- В) Пенчо Славейков
- Г) Димитър Димов

17. В кой ред твърдението НЕ е вярно?

- А) Робството, бунтът и свободата са основни мотиви в поезията на Христо Ботев.
- Б) Модернистичната идея за „оварваряването на езика” е издигната от поета Гео Милев.
- В) Далчевият модернистичен лирически субект е екзистенциален самотник.
- Г) Повестта „Гераците” изгражда идилична картина на патриархалния свят.

18. В кой ред твърдението НЕ е вярно?

Стихотворението „Кукувица” на Елисавета Багряна фокусира мотивите за:

- А) греха и изкуплението, за възмездието
- Б) самодивската стихия и копнежа по самота
- В) земната суета и вечността на природата
- Г) зова на родовата кръв и зова на майката земя

19. Кой от изброените белетристични текстове превръща фигурата на един провинциален чуждак във въплъщение на романтичния човешки порив към красотата и поезията в живота?

- А) „ Последна радост ” на Йордан Йовков
- Б) „Чичовци” на Иван Вазов
- В) „Чорба от греховете на отец Никодим” на Елин Пелин
- Г) „Тютюн” на Димитър Димов

20. В коя от посочените творби главният герой, стигнал след дълъг размисъл и лутане до своето прозрение за смисъла на живота, изрича следните думи:

„Аллах...Аз съм бил спял, аз съм бил глупав! Каква чешма и какви мостове искам да правя? Себап! Има ли по-голям себап от този, който правя?..”

- А) „Дядо Йоцо гледа”
- Б) „Бай Ганьо прави избори”
- В) „Ветрената мелница”
- Г) „Песента на колелетата”

21. Кой от посочените цитати в най-малка степен кореспондира с мислите и чувствата на лирическия герой от Ботевата творба „На прощаване”?

- А) „Свободата , Санчо, е на върха на копието.”
- Б) „За свободата, както и за честта, може и трябва да се жертва животът”
- В) „Аз съм посветил себе си на Отечеството... Да му служа до смърт и да работя по народната воля!”
- Г) „Всеки има право на живот, свобода и сигурност на личността.”

22. В коя от изброените творби звучи прозрението: „мъртвият не ни е враг” ?

- А) „Самотен гроб в самотен кът” на Пенчо Славейков
- Б) „Опълченците на Шипка” на Иван Вазов
- В) „Един убит” на Димчо Дебелянов**
- Г) „ Борбата е безмилостно жестока” на Никола Вапцаров

23. В коя от изброените творби *пиянството* и *лудостта* са ключови метафори на духовното пробуждане и израстване на народа?

- А „Чичовци”
- Б) „Гераците „
- В) „Под игото”**
- Г) „Железният светилник”

24. Кой от изброените лирически текстове разрушава смисъла на традиционно установени културни символи и цивилизационни модели?

- А) „Cis moll” на Пенчо Славейков
- Б) „Септември” на Гео Милев**
- В) „Йохан” на Христо Смирненски
- А) „История” на Никола Вапцаров

25. В кой ред НЯМА излишно понятие ?

- А) роман, разказ, повед, мото
- Б) роман, разказ, повед, сюжет
- В) повед, разказ, фейлетон, заглавие
- Г) роман, повед, разказ, новела**

26. Кой от изброените Вазови герои може най-тясно да се свърже със смисъла на думите:

Никой, кога запали светило, не го туря на скрито място, нито под крина, а на светилник, за да виждат светлината ония, които влизат. (Лука, 11:33) ?

- А) чорбаджи Марко
- Б) Иванчо Йотата
- В) Паисий**
- Г) Хаджи Смион

27. Посочете името на поета и творбата, от която са следните стихове.

Душата ми е стон. Душата ми е зов.

Защото аз съм птица устрелена:

на смърт е моята душа ранена,

на смърт ранена от любов...

- А) Пейо Яворов, „На Лора”**
- Б) Димчо Дебелянов, „Сиротна песен”
- В) Христо Ботев, „До моето първо либе”
- Г) Никола Вапцаров, „Предсмъртно”

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 28. до 34. включително):

Когато Амундсен трескаво се готвеше да отпътува от Христиания, един журналист, негов познат, в желанието си да помогне на прочутия си съотечественик, поиска съгласието му да напише статия за него за един голям американски ежедневник.

Амундсен се ужасяваше от рекламния шум, но правилно оценяваше значението на точната и сбита информация, защото в миналото сам той беше видял полза от нея. От такава информация той беше узнал много насърчителни неща за своята работа. От примерите, посочени в печата, той се запозна по-добре със законите, по които се ръководят хората и обществото. Но и печатът, като езика на Езол, годен и за най-доброто, и за най-лошото, може не само да покаже човека в невярна светлина, но извъртайки обществената мисъл, може да реши съдбата на един народ и дори на цялото човечество! Ето защо Амундсен се отнасяше много скептично към вестникарската информация. Макар и с неохота, той прие обаче предложението на своя съотечественик.

- Това ще бъде едно изключително откритие, хубав принос; общественото мнение ще се осведоми правилно - каза журналистът, разделяйки се с Амундсен. А след известно време, като предаде на Амундсен статията си от четири страници, в която се говореше за научната цел на експедицията, той добави:

- Капитане, дайте ми още една снимка. Така страницата ще се оформи по-добре!

- Имам само тази, но както виждате, поради предстоящото отпътуване съм пожертвувал брадата си.

Обикновено Амундсен носеше остра брадичка по тогавашната мода.

Той очакваше с голям интерес да се появи статията в подкрепа на едно добро дело. Когато корабът му стигне до Беринговия проток, хората ще научат, че е ударил часът за завоюване на Полюса по море.

Но какво беше разочарованието му, когато видя, че големият нюйоркски вестник беше представил неговата експедиция като някаква странна малка авантюра. От четирите страници на статията бяха поместени четири реда. Но затова пък снимките бяха увеличени и заемаха главно място; някакъв текст правеше опит да обясни по какви причини прочутият изследовател е премахнал „космената покривка“ от лицето си, и накрая се добавяше, че за да направи тази жертва, Амундсен е употребил самобръсначката марка „X“.

Уверен, че кореспондентът съвсем не е виновен за това, Амундсен протестира пред директора на вестника, когото основателно подозираше, че е направил рекламна сделка с фирмата за самобръсначки. Директорът нареди да му отговорят, че за читателя са достатъчни четири осведомителни реда и че освен това нюйоркските читатели се интересуват повече от неговия нов естетически облик, отколкото от научните му изследвания.

Но това не беше всичко. След протеста редакцията реши да използва случая докрай и да открие конкурс с много награди за читателките си на тема: „С брада или без брада е по-хубав Амундсен?“

Този „важен“ проблем, предложен за обсъждане на прелестните американки, окончателно отврати Амундсен от печата. Погнусата си от този странен начин да се прави информация той запази и до последните години на живота си. Пословичното му спокойствие не устоя на цинизма на безскрупулните вестникари.

(Едуар Калик, из „Амундсен - последният викинг“)

28. Текстът е:

- А) биографичен разказ
- Б) историческа хроника
- В) кратък репортаж
- Г) блиц интервю

29. Кое от посочените заглавия е подходящо за текста?

- А) Езикът на американската реклама
- Б) Езикът на жълтата преса
- В) Реклама на марката „Амундсен“
- Г) Амундсен и американската преса

30. Кое от посочените твърдения е вярно според текста?

- А) Амундсен иска да помогне на свой съотечественик да стане прочут журналист.
- Б) Амундсен иска да се прочуе в Америка не само като покорител на Полюса, но и като рекламно лице.
- В) Амундсен оценява ползата от точната, вярна и навременна информация в пресата.
- Г) Нюйоркската преса първа осведомява американците за последната авантюра на последния викинг.

31. Според текста причината Амундсен да обръсне брадата си е:

- А) предстоящото отпътуване на неговата научна експедиция за Полюса
- Б) предстоящото му участие в рекламна сделка с американска фирма
- В) желанието му да се хареса на прелестните американки
- Г) желанието му да внесе нов стил в мъжката мода

32. Кой от редовете съдържа контекстови синоними?

- А) вестник, вестникари
- Б) четири страници, четири реда
- В) брада, космена покривка
- Г) рекламен шум, рекламна сделка

33. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно?

Във втория абзац от текста авторът е използвал израза *като езика на Езоп*, за да подчертае, че:

- А) в природата на печатните медии е да създават втора реалност, различна от действителната.
- Б) в природата на журналистите е да казват едно, а да мислят друго.
- В) печатното слово има силата и властта да манипулира масовото съзнание.
- Г) словото може да бъде опасно, когато се използва за съзнателна подмяна на истината.

34.

- А) Разделете текста на смислово обособени части. Формулирайте темата на всяка една от тях и я запишете в свитъка за свободните отговори.
- Б) В свитъка за свободните отговори запишете сбито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на текста.

35. Този текст е от форум *Седянка* в www.sedianka.info. За всяко празно място изберете най-уместния от изразите, записани под текста, и го запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Привет, Сенаторе!

Струва ми се, че съвсем буквално си приел моето „тълкувание“ на думата „Аватар“ (а аз пък май попрекалих с въображението). Логиката ми в горния пост е съвсем асоциативна. Първата асоциация е чисто ..... (А) – просто думата „аватар“ ми звучи като получена от сливането на „автор“ и „вратар“ ... има някаква логика, нали? ... и веднага от там идва втората ми асоциация - част от функциите на „Аватара“ включва по малко от функциите на „автор“ и на „вратар“. Аватарът служи да..... (Б) част от себе си (както това прави един автор) и в същото време като че ли има и функция ..... (В) или да предпазва навлизането зад някаква граница, която ние определяме (тук откривам част от.....(Г) функции на вратаря)... малко объркано май обясних, но надявам се, си ме разбрал...

А) **звукова**, звучна, визуална

Б) си представим, **представим или изразим**, прикрием или разкрием

В) **да спира „атаки“**, да спира „вирусите“, да спасява дузпите

Г) **защитните**, защитените, забранените

36. В свитъка за свободни отговори срещу съответната буква запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.

А) бройна форма или форма за множествено число на съществителното име (Мераклия) за участие в уникалния експеримент „Биосфера-3“ са 18 (американец), четирима (канадец).

отг. Мераклии, американци, канадци.

Б) падежна форма на местоимение

Човек, който не харесва (никой), е много по-нещастен от този, (който) никой не харесва.

отг. никого, когото

В) членувана форма

Понякога (римейк) следва дословно (сценарий) на (оригинал).

отг. римейкът, сценария, оригинала.

Г) форма за учтивост

Господин Хорн, Вие сте добре (познат) на публиката с фантастичните персонажи, които сте (създал).

отг. познат, създали.

37. В текста са пропуснати пет запетаи. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите запетаи.

Стоя си на прозореца и като ловец чакам самотна дума да прелети отнякъде и мигом да я поразя. Или пък думи във върволица като диви гъски да изшумят ● а аз да избира най-пъстрата в изречението и нея да прострелям. Само да я прострелям искам ● не да я убия ● защото искам да я опитомя. Отвсякъде да я огледам и да видя как тя може да зарадва или натъжи и другите наоколо.

Така искам да опитомя думата ● че после тя само при мене да идва. И само на мен да се обажда. А като каже някой друг тази дума ● всички за мен да се сещат.

(Людмил Станев)

38. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква попълнете местата за писане така, че в двойките да се запази отношението:

А) победа – триумф

_____ - шопинг

(пазаруване)

мода – _____

(фешън)

Б) разсъмване – разсънване

_____ – любимец

(любител)

дребен – _____

(дребнав)

39. Запишете в свитъка за свободните отговори срещу заглавието на всяка от изброените творби цифрата, с която е означен жанрът ѝ.

А) „Левски“ на Иван Вазов (1) поема

Б) „Железният светилник“ на Димитър Талев (2) сонет

В) „На прощаване „ на Христо Ботев (3) роман

Г) „Пловдив“ на Димчо Дебелянов (4) ода

отг. А 4, Б 3, В 1, Г 2

40. Открийте какви тропи и фигури на езика са подчертаните изрази и ги запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Като залутан слънчев лъч (А) изрива,

маскирана вакханка с волен (Б) смях

напреде ми се мярна. Да разлива (В)

коса поток от злато аз видях...

(П.Яворов , „Маска“)

отг. А сравнение, Б епитет, В метафора

41. Прочетете откъса от разказа „ Косачи „ на Елин Пелин и коментирайте в обем до 4 страници проблема за духовните ценности в света на българина, представен в текста.

Варианти. Проблемът за истинските стойности в живота; Проблемът за истината и мечтата в човешкия живот

- Какво замълча, Благолаж? Карай де - каза му Лазо, който трупна съчки на огъня и

легна.

Благолажът поглади бялото мъниче, което лежеше пред него на купче, шавна още веднаж и почна:

- Едно време, в някое си царство, имало една царска дъщеря... Тя била хубава, хубава, друга като нея нямало! Косата ѝ се влачела подире ѝ като копринена река и лъщяла като злато. Очите ѝ били черни като тая черна нощ и всеки, когото поглеждала, умираше от любов по нея.

- Ей! - въздъхна Лазо.

- Мълчи! - обадиха се другите.

- Много лъже - рече Лазо.

Благолажът го погледна право в очите.

- Това е приказка, бе хлапе!

- Бабини деветини... измислици! - рече Лазо и някак нерешително и плахо се озърна в тъмнината, дето на няколко крачки от тях спокойно чопкаше из ракутака черният силует на магарето.

- Това е приказка, разбираш ли - рече твърдо Благолажът и настави: - Защо ти е истината? Да взема да ти разправам, да речем, за дрипавите гащи на дядо Тодор или за смачканата калимявка на дядо поп? Или да ти разправам за нас, голи-голтаци, дето сме тръгнали, с коси на рамо и с просеник в торбата, да бием път цяла седмица до Тракияна коситба? Всичко това, приятелю, е истина. Ама защо ти е тая пуста истина?

- Ами тия чудновати работи, дето ми ги разправаши, защо ми са? - отговори Лазо.

- Чудновати, но хубави! Слушаш, слушаш и се забравяш... И току виж, че чудноватото почва да ти се чини истина, потънеш в него и отидеш. Затова има приказки, затова са ги хората измислили. И песните са затова... да те измъкнат от истината, за да разбереш, че си човек.

И Благолажът продължи...

Нощта напредна и унесе в дълбоки сънища всичко наоколо.

**Ангелина Недева,
учителка в СОУ „Цар Симеон Велики“, град Пловдив**